

Міністерство освіти і науки України
Національний університет "Острозька академія"
Навчально-науковий інститут права ім. І. Малиновського
Кафедра кримінально-правових дисциплін
імені Василя Попелюшка

Матеріали круглого столу

**БЕРЕЗНЕВІ ЧИТАННЯ
ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА
ВАСИЛЯ ПОПЕЛЮШКА**

29-30 березня 2024 року

Острог
Видавництво Національного університету "Острозька академія"
2024

УДК 34
ББК 67
Б 48

*Друкується за ухвалою вченої ради
Навчально-наукового Інституту права ім. І. Малиновського
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 12 від 30 червня 2024 року)*

Редколегія випуску:

Герасимчук О. П., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін імені Василя Попелюшка НаУОА;

Матвійчук М. А., доктор філософії у галузі права, доцент, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін імені Василя Попелюшка;

Боржецька Н. Л., кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін імені Василя Попелюшка.

Б 48 Березневі читання пам'яті професора Василя Попелюшка: матеріали круглого столу (29-30 березня 2024 року, м. Острого) / ред. кол.: Герасимчук О. П., Матвійчук М. А., Боржецька Н. Л. Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2024. 124 с.

DOI 10.25264/30.06.2024

У збірнику публікуються матеріали круглого столу «Березневі читання пам'яті професора Василя Попелюшка» 29-30 березня 2024 року зі спогадами про професора Василя Олександровича Попелюшка, дослідженням його наукового спадку, та інші тези на актуальну кримінально-правову та кримінально-процесуальну і державницьку проблематику.

**УДК 34
ББК 67**

© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2024
© Автори, 2024

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	6
Матвійчук М. А. НАУКОВА СПАДЩИНА В.О. ПОПЕЛЮШКА ТА ЙОГО ВНЕСОК У РОЗВИТОК ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ УКРАЇНИ	8
Балацька О. Р. САМОСУД ТА КРОВНА ПОМСТА: ПРО ПЕРВІСНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД ТА ПЕРШУ ФОРМУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В РОБОТАХ ПРОФ. В. ПОПЕЛЮШКА	13
Герасимчук О. П. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФ. В. ПОПЕЛЮШКОМ ЗАСАДИ ЗМАГАЛЬНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	18
Костицький В. В. ОСТРОЗЬКА ШКОЛА В УКРАЇНСЬКІЙ ФІЛОСОФСЬКІЙ ТА СОЦІОЛОГО-ПРАВОВІЙ ДУМЦІ	22
Бобечко Н. Р. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПОШУКУ ІСТИНИ У СУЧАСНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ДЕРЖАВ КОНТИНЕНТАЛЬНОЇ ТА АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКОЇ СИСТЕМ ПРАВА	27
Гловюк І. В. ОНОВЛЕНИЙ РЕЖИМ ЗАСТОСУВАННЯ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	31
Басиста І. В. ПОКАЗАННЯ ЯК ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ДЖЕРЕЛО ДОКАЗІВ: ОКРЕМІ ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ	36
Гринюк В. О. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ЗАКОНОПРОЄКТУ № 10440 ВІД 29 СІЧНЯ 2024 РОКУ	42
Лук'янчиков Є. Д., Лук'янчиков Б. Є., Микитенко О. Б. ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО УЧАСТІ ПОНЯТИХ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	48

Кучма О. Л. СПІВВІДНОШЕННЯ НОРМ КПК УКРАЇНИ ТА ЦПК УКРАЇНИ У ЧАСТИНІ ПРЕДСТАВНИЦТВА ІНТЕРЕСІВ РОБОТОДАВЦЯ В СУДІ	53
Боржецька Н. Л. ОСОБЛИВІ ПОРЯДКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ: СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ	57
Бедрій М. М. ДО ПИТАННЯ ПРО ВПЛИВ ПРАВОВИХ КОНЦЕПЦІЙ НА ЗАКОНОДАВСТВО	64
Дільна З. Ф. НЕПРАВДИВІ ПОКАЗИ ПОТЕРПІЛОГО: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	68
Загурський О. Б. ЗАХИСТ ДІТЕЙ ВІД НАСИЛЬСТВА В СІМ'І: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ	72
Мельник А. І. ГЕТЬМАНСЬКО-МОНАРХІЧНА ІДЕЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ	77
Моряк-Протопопова Х. М. АВСТРІЙСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ 1848 1849 РР. ТА ЇЇ НАСЛІДКИ	82
Устрицька Н. І. ВИХОВНА МЕТА ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ	86
Сиза Н. П. ФУНКЦІОНАЛЬНА СТРУКТУРА СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	89
Сисоєнко Г. І. ОЦІНКА ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	94
Туманянц А. Р. ОКРЕМІ МІРКУВАННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПОТЕРПІЛОГО ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	99

Шараєвська Т. А., Сіньова Л. М.

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ:
ЕКОЛОГО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ103

Гутів Б. І.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВИЙ СТАТУС
КРИМСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ РЕСПУБЛІКИ
(КІН. 1917 – ПОЧ. 1918 РР.) 107

Скарбарчук О. Г.

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПРЕДМЕТ ДОКАЗУВАННЯ»
ТА «FACTS IN ISSUE»112

Ваколюк Ю. О.

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ НА ОЗНАЙОМЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІДКРИТТЯ
МАТЕРІАЛІВ ІНШІЙ СТОРОНИ (Ч. Ч. 5, 10 СТ. 290
КПК УКРАЇНИ) 115

Вороніна К. О.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ПРИТЯГНЕННЯ
ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 437 КК УКРАЇНИ120

Кучма О. Л.,

доктор юридичних наук,

професор кафедри трудового права та

права соціального забезпечення

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СПІВВІДНОШЕННЯ НОРМ КПК УКРАЇНИ ТА ЦПК УКРАЇНИ У ЧАСТИНІ ПРЕДСТАВНИЦТВА ІНТЕРЕСІВ РОБОТОДАВЦЯ В СУДІ

Відповідно до статті 128 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПКУ) особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, має право під час кримінального провадження до початку судового розгляду пред'явити цивільний позов до підозрюваного, обвинуваченого або до фізичної чи юридичної особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння. Цивільний позов у кримінальному провадженні розглядається судом за правилами, встановленими цим Кодексом. Якщо процесуальні відносини, що виникли у зв'язку з цивільним позовом, цим Кодексом не врегульовані, до них застосовуються норми Цивільного процесуального кодексу України за умови, що вони не суперечать засадам кримінального судочинства [1].

Відповідно до статті 1172 Цивільного кодексу України юридична або фізична особа відшкодовує шкоду, завдану їхнім працівником під час виконання ним своїх трудових (службових) обов'язків [2].

Таким чином, якщо обвинувачений заподіяв шкоду при вчиненні злочину під час виконання ним своїх трудових

обов'язків, то у потерпілого є право вибору: або пред'явити до роботодавця обвинуваченого цивільний позов в порядку цивільного судочинства, або пред'явити до роботодавця обвинуваченого цивільний позов у кримінальному провадженні.

На практиці інколи виникають дискусії щодо того, нормами якого з процесуальних кодексів слід керуватися при вирішенні питання: чи має право юрист роботодавця (не адвокат) представляти інтереси цивільного відповідача-роботодавця у кримінальному провадженні на підставі довіреності.

Відповідно до статті 60 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПКУ) під час розгляду спорів, що виникають з трудових відносин, а також справ у малозначних спорах (малозначні справи) представником може бути особа, яка досягла вісімнадцяти років, має цивільну процесуальну дієздатність, за винятком осіб, визначених у статті 61 цього Кодексу [3].

Статтями 63 та 64¹ КПКУ визначено, що представником цивільного відповідача-юридичної особи може бути особа, яка у кримінальному провадженні має право бути захисником; керівник чи інша особа, уповноважена законом або установчими документами, працівник юридичної особи за довіреністю – у випадку, якщо цивільним позивачем, цивільним відповідачем є юридична особа [1].

Деякі судді тлумачать чинне законодавство так, що оскільки до КПКУ не вносились зміни в частині представництва, після внесення змін до Конституції України (доповнення статтею 131² та підпунктом 11 пункту 16¹ Розділу XV «Перехідні положення» Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02 червня 2016 року №1401-УІІІ), то зазначені норми Конституції України мають пріоритет у застосуванні, тому положення частини першої статті 63 КПКУ в частині можливості бути представником юридичної особи – цивільного відповідача – працівника юридичної особи за довіреністю не можуть бути застосовані як такі, що прямо суперечать зазначеним положенням Конституції України.

Така позиція є досить дискусійною з огляду не те, що відповідно до згаданих змін до Конституції України, зокрема, частини четвертої статті 131² законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена [4].

При цьому, визначення малозначних спорів (малозначних справ) у КПКУ відсутнє, а у ЦПКУ визначено, як і право супроводжувати малозначні справи представником на підставі довіреності, тобто процесуальні відносини, які виникли у зв'язку з цивільним позовом у малозначному спорі не врегульовані КПКУ, тому мають застосовуватися відповідні норми ЦПКУ.

Обмеження роботодавця у праві бути представленим у судовому процесі юристом на підставі довіреності у малозначній справі тільки тому, що цивільний позов пред'явлено у кримінальному провадженні, а не цивільному (крім того, що є досить спірним з огляду на відповідність законодавству) робить роботодавця заручником волевиявлення потерпілої особи у праві вибору судового захисту.

Для уникнення подальших спорів з цього питання доцільно встановити у КПКУ відсилочну норму до ЦПКУ щодо представництва цивільних позивачів та цивільних відповідачів у кримінальному провадженні, що дозволить без зайвих дискусій забезпечити рівні можливості цим суб'єктам в даній частині незалежно від того, у якому провадженні (кримінальному чи цивільному) буде розглядатися цивільний спір.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон від 13 квітня 2012 р. №4651-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/4651-17> (дата звернення 16.03.2024).
2. Цивільний кодекс України : Закон від 16 січня 2003 р. №435-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n5490> (дата звернення 16.03.2024).

3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон від 18 березня 2004 р. №1618-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n6471> (дата звернення 16.03.2024)

4. Конституція України : Закон від 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 16.03.2024)